

УДК 658.012.12:004

Демиденко С.Л.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту
Черкаського державного технологічного університету*

Томчук Р.Р.

*студентка
Черкаського державного технологічного університету***ОРГАНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****ORGANIZATION OF INFORMATION SUPPORT OF BUSINESS ANALYSIS****АНОТАЦІЯ**

У статті охарактеризовано поняття інформації та інформаційного забезпечення. Висвітлено сутність та роль інформаційних ресурсів у процесі господарювання підприємства. Розглянуто рух інформаційних потоків, на яких базується проведення аналізу господарської діяльності та управління загалом. Обґрунтовано взаємозв'язок між управлінськими функціями, джерелами інформації та аналізом господарської діяльності підприємства. Доведено необхідність дотримання принципів організації інформаційного забезпечення економічного аналізу.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, інформаційні потоки, аналіз господарської діяльності, управління.

АННОТАЦИЯ

В статье охарактеризованы понятия информации и информационного обеспечения. Освещены сущность и роль информационных ресурсов в процессе хозяйствования предприятия. Рассмотрено движение информационных потоков, на которых базируется проведение анализа хозяйственной деятельности и управления в целом. Обоснована взаимосвязь между управленческими функциями, источниками информации и анализом хозяйственной деятельности предприятия. Доказана необходимость соблюдения принципов организации информационного обеспечения экономического анализа.

Ключевые слова: информация, информационное обеспечение, информационные потоки, анализ хозяйственной деятельности, управление.

ANNOTATION

The article describes the concept of information and information systems. It deals with the nature and role of information resources in the management of the company. It was also considered the flow of information on which the analysis and management of economic activity is based in general. The relationship between functions of management, sources of information and analysis of business enterprises was grounded. The necessity of compliance with the principles of information support of economic analysis was proved.

Key words: information, information support, information flows, business analysis, management.

Постановка проблеми. З розвитком нових технологій у сучасному світі дуже важливо для підприємства своєчасно мати якісні інформаційні надходження. Щоб отримати якісний результат, підприємство повинно використовувати об'єктивні дані для проведення аналізу господарської діяльності. З огляду на великий потік інформації підприємство має навчитися визначати суттєвість інформації. Під час її ідентифікації фахівці опрацьовують значну кількість даних, які треба обробити та проаналізувати, щоб у подальшому використати отримані

висновки для управління підприємством. Тому потреби управління зумовлюють необхідність вдосконалення системи економічної інформації, упорядкування інформаційного потоку для підвищення рівня достовірності, цілісності, оперативності інформації, що використовується у проведенні економічного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у розвиток поняття інформації зробили такі зарубіжні вчені, як К. Шеннон, У. Уївер, Н. Вінер, Л.М. Беккер, К. Фон Вайцзекер та ін. Проблема інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності присвятили праці вчені-економісти, такі як П.А. Гончарук, І.І. Каракоз, Т.Д. Косова, І.В. Сіменко, Г.М. Тацій, А.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет та ін. Проте в умовах трансформації економіки дослідження та обґрунтування ролі інформаційних ресурсів у процесі господарювання підприємств потребують більш глибокого вивчення.

Метою статті є дослідження сутності та ролі інформаційних ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства та обґрунтування принципів організації інформаційного забезпечення економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах сучасного господарювання неможливо уявити себе без інформації та інформаційних ресурсів. Із поступовим розвитком суспільства змінювалось поняття «інформація». Спочатку під інформацією розуміли широке поняття «відомості» та «передача даних».

К. Шеннон та У. Уївер у своїй математичній теорії інформатики і теорії передачі даних каналами зв'язку (1948 р.) відобразили інформацію як усі види повідомлень. Вони визначили імовірні методи для визначення кількості інформації, яка передається. Але такі методи не виражають змісту інформації, описуючи її знакову структуру [6].

Американський кібернетик Норберт Вінер розумів під інформацією не всі «відомості», а лише нові інформаційні потоки, які забезпечують цілеспрямоване досягнення мети в управлінні [7].

Інформація (англ. information) – сукупність відомостей, даних, знань про об'єкт або явище, що вивчаються. У теорії управління – сукупність відомостей про зміни, що відбуваються в системі та навколишньому середовищі цієї системи, що знижує рівень невизначеності знань про перебіг процесу управління; предмет, засіб і продукт управлінської праці [3].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про інформацію» під інформацією розуміються будь-які відомості та (або) дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Згідно зі ст. 4 суб'єктами інформаційних відносин є:

- фізичні особи;
- юридичні особи;
- об'єднання громадян;
- суб'єкти владних повноважень.

Об'єктом інформаційних відносин є інформація [4].

Спостереження за розвитком світової економіки показують необхідність інформаційного забезпечення, основними функціями якого є збір та переробка інформації. Інформаційне забезпечення – це сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі.

Інформаційне забезпечення повинно відповідати таким вимогам, як:

- цілісність;
- ймовірність;
- контроль;
- захист від несанкціонованого доступу;
- гнучкість;
- стандартизація та уніфікація;
- адаптивність;
- мінімізація введення та виведення інформації [2].

Головною метою успішного аналізу господарської діяльності є достовірні інформація у достатній кількості для найбільш точного проведення аналітичної роботи на підприємстві. Аналітичний процес являє собою послідовність робіт, які спрямовані на виявлення потенціалу підприємства та розроблення управлінської стратегії.

Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності полягає у постійному русі інформаційних потоків, які забезпечують функціонування підприємства (рис. 1).

Для аналізу господарської діяльності застосовують збір інформації на всіх етапах управління. Інформаційне забезпечення виконує провідну роль у процесі розроблення, систематизації та оптимізації функціональних методів

управління підприємством. Аналітична інформація забезпечує надходження даних про виконання або невиконання плану в різних підрозділах, дає змогу швидко виявити недоліки управлінських рішень.

Аналіз господарської діяльності підприємства складається з декількох етапів, послідовних за змістом і взаємопов'язаних між собою. Вони дають змогу підвищити ефективність очікуваних рішень та зменшити трудомісткість аналітичної роботи (рис. 2).

Після проведення аналітичних розрахунків на підприємстві підсумовують отримані результати, на підставі яких дають оцінку роботи аналізованого підприємства, узагальнюють переваги і недоліки його діяльності та виявляють резерви для ефективного використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів.

Узагальнення результатів, отриманих у процесі аналізу господарської діяльності, спрямовані на підвищення функціональності суб'єкта господарювання. Після формування висновків підприємство запроваджує організаційно-технічні заходи щодо усунення недоліків та для реалізації запланованих результатів.

Нові потоки інформації являють собою об'єкти управління, на основі яких розробляються певні методики та стратегії управління ресурсами підприємства. Розроблення суб'єктами господарювання стратегічних планів, забезпечення підтримки діяльності співробітників, ідентифікація проблем, що виникають, та взаємодія з іншими організаціями багато в чому визначаються рівнем якості інформації [5].

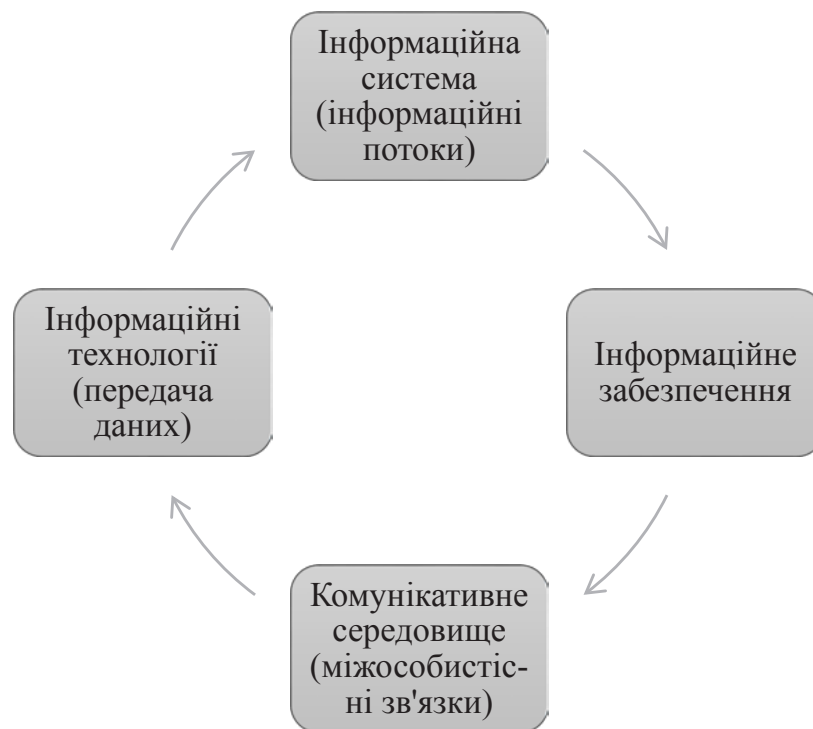

Рис. 1. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності

Підприємство отримує інформаційні потоки як із зовнішніх, так і з внутрішніх джерел. У процесі управління підприємством інформація про його стан та діяльність передається між всіма підрозділами підприємства на чолі з керівництвом. З'єднання окремих підсистем підприємства відбувається завдяки руху інформації, одержаної після проведення аналізу господарської діяльності. Передача даних здійснюється за допомогою спеціальної електронно-обчислювальної техніки та інших технічних засобів зв'язку.

Обмін інформацією необхідний безпосередньо для роботи сучасної техніки та розвитку інформатики як галузі науки, для підвищення ефективності праці на підприємствах і якості робочої сили, для правильної та продуктивної організації управління і виробництва загалом. Інформаційне забезпечення потребує удосконалення, яке може здійснюватися за допомогою науково-технічного прогресу, розвитку інформатики, глибшого вивчення законів, способів обробки, узагальнення та передачі інформації.

Інновації у сфері інформаційного забезпечення можуть привести до позитивних зрушень, таких як:

- поліпшення якості інформації;
- підвищення продуктивності праці;
- зниження вартості товарів та послуг;
- поліпшення управлінських функцій;
- ефективне використання даних;
- зменшення витрат підприємства.

Для ефективного управління підприємство має бути забезпечене єдиним інформаційним фондом для систематизації та уніфікації показників і документів. Під час розроблення засобів формалізованого опису даних варто звернути увагу на те, з чого безпосередньо складається інформація, як формуються документи, на

характеристику руху потоків, якість інформаційного забезпечення та способи перетворення інформації. Організація інформаційного забезпечення зорієнтована на кінцевого споживача паралельно з програмним забезпеченням та інформаційною технологією.

В узагальненні інформації та прийнятті організаційних рішень керівництвом підприємства передусім використовує економічну інформацію, яка базується на узагальненні статистичних даних щодо діяльності підприємства.

Зовнішня інформація є головним джерелом наповнення інформаційних складників підприємства. Вона складається з:

1. Законів та нормативних актів, які видаються та регулюються органами виконавчої та законодавчої влади (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, тощо), щодо усіх напрямів підприємницької діяльності.

2. Звітів середніх та великих господарських суб'єктів, наукових публікацій та наукових розробок.

3. Інформації, отриманої шляхом спостереження та опитування споживачів. Споживачі орієнтуються на зміну курсу валюти, зміни у законодавстві та соціальному житті населення, тим самим впливаючи на попит того чи іншого товару.

Після надходження інформації на підприємство вона проходить аналітичну обробку, яка виокремлює найважливіше безпосередньо для діяльності підприємства. Саме внутрішні розрахунки формують близько 80–90% інформації, яка в подальшому використовується в управлінні.

Основними джерелами інформації для аналізу господарської діяльності є фінансова звітність, а також оперативна та статистична

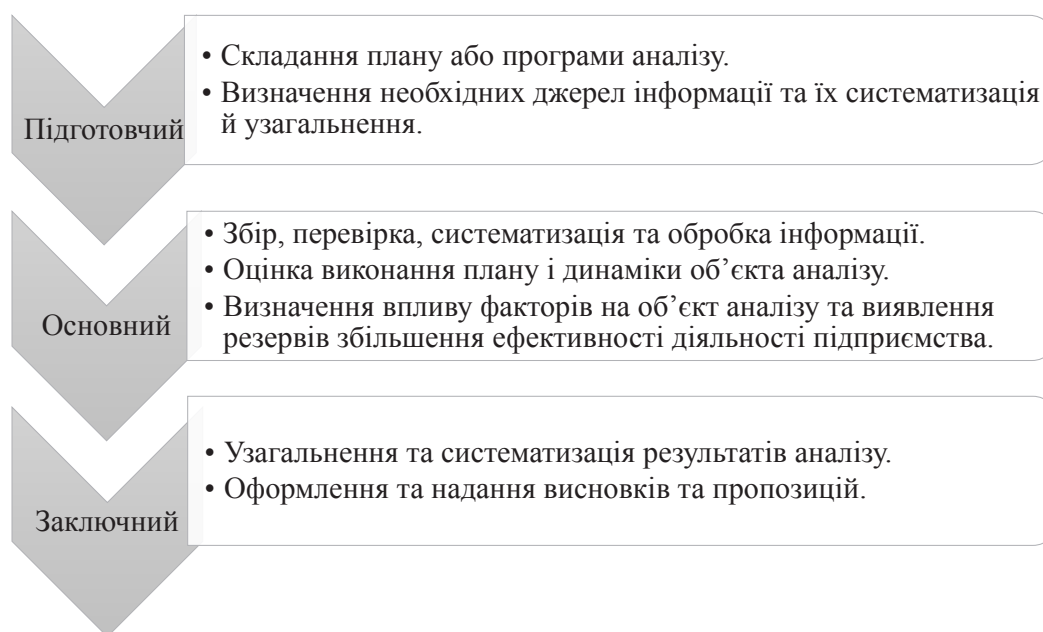

Рис. 2. Етапи проведення аналізу господарської діяльності на підприємстві [1]

звітність. Фінансовий стан підприємства відображається у бухгалтерській звітності за звітний період та показує результати діяльності підприємства на звітну дату. За допомогою балансу та звіту про фінансові результати підприємства бухгалтерський відділ доходить висновків щодо майнового стану підприємства, прибутковості та рентабельності ведення його підприємницької діяльності. Примітки до річної фінансової звітності пояснюють сутність наданої інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам.

Загалом в умовах ринкової економіки для ведення господарської діяльності облік достатньою мірою забезпечує потреби економічного аналізу, який за повного використання даних своєчасно виявляє багато видів резервів підвищення ефективності господарювання підприємства.

Бухгалтерський баланс як інструмент аналізу є найбільш інформативною базою фінансового стану підприємства. Аналіз фінансового стану дає змогу широко використовувати інформацію для досягнення економічних вигод. Для реальної оцінки фінансового стану використовуються різні напрями аналізу.

Аналіз та розрахунок показників структури балансу, ліквідності, надходжень та витрат, забезпеченості основними засобами підприємства використовується для аналізу фінансового стану на короткострокову перспективу.

Під час аналізу фінансового стану на довгострокову перспективу досліджують вплив на підприємство зовнішніх чинників, таких як грошові надходження від інвесторів та замовників, попит на продукцію та послуги, залежність конкуруючих підприємств.

Перед використанням отриманої інформації потрібно переконатися у правильності проведених розрахунків та правдивості початкової інформації. Звісно, ефективно впровадження аналітичної функції управління можливе лише за наявності достатньої кількості важливої та значної за впливом інформації, яка має надходити перед початком роботи. Інформація, яка має менший вплив на проведення аналізу, вивчається менш ретельно. Головним завданням фахівців є вміння фільтрувати ці види інформації.

Дотримання вимог інформаційного забезпечення надає зрозумілу для користувача інформацію. Для цього інформація проходить обробку аналітиком, який відповідає за її контроль та цілісність. Інформація, надана користувачеві, носить конфіденційний характер, тобто вона строго контролюється, щоб уникнути надання внутрішньої інформації зовнішнім користувачам або конкурентам.

Об'єктивне відображення господарської діяльності забезпечує надійність та достовірність інформації, для цього надається винятково правдива інформація, у якій переважає економічний зміст. Доречна інформація впливає на прийняття рішень користувачами, допомагає оцінювати надані результати за показниками звітного року і попередніх періодів та ефективно прогнозувати діяльність у майбутньому. Гнучкість забезпечує точну інформацію шляхом постійного оновлення та адаптації до зовнішніх змін.

Отже, створення та функціонування раціональної системи інформаційного забезпечення економічного аналізу підприємства повинно базуватися на конкретних принципах, що підвищить рівень її організації. Лише використовуючи якісну інформацію, надану підприємством, користувач може об'єктивно оцінити ситуацію та дійти певних висновків без імовірності помилки.

Висновки. На сучасному етапі ринкової економіки України необхідним є досконале інформаційне забезпечення підприємства. У процесі управління підприємством важливу роль відіграє аналіз господарської діяльності суб'єкта господарювання. Забезпечення підприємства новими потоками інформації сприяє якісному проведенню аналізу господарської діяльності. Розроблення стратегії раціонального використання інформаційних ресурсів поліпшує якість управління та продукції, становлення і розвиток як підприємства, так і галузі загалом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с.
2. Вікіпедія – Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org>
3. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О. Економічний словник – Київ.: Кондор, 2006 – 117 с.
4. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства / А.М. Ткаченко, П.А. Гончарук // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. – 2014.
6. Клод Е. Шеннон, Уоррен Уївер. Математична теорія зв'язку. – Унів. Іллінойсу Press, 1963.
7. Н. Вінер. Кібернетика: або управління і зв'язок у тварині і машині. Париж (Hermann&Cie) & Camb. Маса. (MITPress), 1948, другий переглянутий ред. 1961.